

BARVE V SLOVENSkih FOLKLORNIH UGANKAH¹Izvirni znanstveni članek | 1.01
Datum prejema: 16. 10. 2017

Izveček: Folklorni žanri, vključno z najkrajšimi oblikami, vsebujejo in hranijo kulturne kazalce, koncepte in metafore, ki kažejo na globlje vsebine in ravni kulturne dediščine. Pogosto so ti izraženi v podrobnostih, kot je npr. barva. Tovrstne podrobnosti, tj. barve in barvne kombinacije, izražajo družbeno dožemanje, soizgrajujejo konceptualni zemljevid in so del metaforičnega izražanja. Članek prinaša pregled, katere barve in barvne kombinacije so uporabljene za opise in odgovore v slovenskih folklornih ugankah: kaj je motivacija za uporabo določene barve v uganki in za opis katerih odgovorov se uporabi ta barva, tj. kateri predmeti, živali in rastline so opisani z barvami v opisu/vprašanju.

Ključne besede: uganka, barve, slovstvena folklor, šaljiva vprašanja

Abstract: Folklore genres, including minor forms of folklore, encapsulate and preserve cultural pointers, concepts, and metaphors, which are expressions of deeper cultural substrata and content. Focusing on isolated elements of folk genres can reveal the details in perception and the conceptual map, which co-creates metaphors used in a verbalised world. The focus of the article is on colours in Slovenian riddles, i.e. what are the most commonly used colours and colour combinations, what is the underlying motivation for the choice of colours, and in what contexts and for what answers the colours are used – what objects and animals are described by the colours given in riddle questions.

Keywords: riddle, colour, folklore, conundrums

Folklorna uganka in barve

V slovenskem prostoru je prva znana definicija uganke objavljena v delu Marka Pohlina. Po njegovem razumevanju je uganka

javitu povedana beseda, ali zhudnu, inu use drugazhi, koker je samu na sebi, posjavlenu prafhanje, katuru se skus eno šakryto pergliho fdej s'to, fdej is uno rezhjo, najprejpernese, inu, de be se reflojhilu, inu uganilu, gorida, zhasi šatu: de be se kaj k'pridnemu, uku: zhasi k' šbrihtanju te pamete: zhasi k' potrebnemu refveselenju tega serza is ugank vonufelu. (Pohlin 1788: 4)²

Alojzij Bolhar³ je s svojo definicijo uganke že bolj natančen:

- 1 Raziskava je nastala kot del podoktorskega projekta MOBJD33 in raziskovalnega projekta IUT 22-5 v okviru sheme *Mobilitas+*. Podprla jo je Evropska Regionalna razvojna fundacija (Centre of Excellence of Estonian Studies – CEES TK 145).
- 2 Avtoričin prepis v sodoben knjižni jezik: »Zavito povedana beseda, ali čudno in vse drugače, kakor je samo na sebi postavljeno vprašanje, ki se skozi zakrito primero zdaj s to, zdaj z ono rečjo opiše in razloži, da bi se uganilo: včasih kot dodatek pouku, včasih za treniranje bistrosti, včasih za zabavo« (Pohlin 1788: 4).
- 3 V mojem članku 'Uganka v časovnem prerezu' (Babič 2014) je navedeno gradivo ugank napačno avtorizirano kot rokopisno gradivo Nika Kureta. Po poznejših poizvedbah se je izkazalo, da je gradivo ugank za objavo pripravljala Alojzija Bolhar. Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU je dolga leta hranil le del tega gradiva (uvod), po prejemu zapuščine Milka Matičetovega pa je gradivo v celoti dostopno v arhivu inštituta.

Zvrst narodnega pregovora ali reka, ki v vezani ali nevezani besedi podaja misel, predmet, opravilo ali dogodek, pa le v osnovnih značilnostih in elementih, največkrat v obliki alegorij ali metafor z namenom, da se izsili domišljav in čim bolj pravilen odgovor. (Bolhar b. n. l: 2)

Bolhar uganke razdeli na narodne in pesniške, med narodnimi pa loči prave uganke (navadno v verzih ali v ritmičnem izrazu), za katere so značilne alegorije in metafore, in zastavice (kratke vprašalnice), za katere so značilni dvosmiselnost, besedna igra, opažanja podobnih elementov dveh predmetov ipd. Zastavice danes imenujemo šaljiva vprašanja.

Več pozornosti sem ugankam posvetila v knjigi o slovenskih folklornih obrazcih (Babič 2015, glej tudi 2014). V obravnavi sem se oprla predvsem na opredelitev in kategorizacijo ugank po Anikki Kaivola-Bregenhøj (2001: 9). Po njej je folklorna uganka tradicionalen, stalen izraz z dodelno strukturo: opisom/vprašanjem in navideznim protislovjem/odgovorom. Zaradi svoje dvodelne strukture je opredeljena kot dialoški žanr z vsaj dvema udeležencema: tistim, ki postavlja vprašanje, in tistim(i), ki odgovarja(jo), kar je posledica tekmovalnega odnosa med udeleženci. Za razliko od avtorske folklorne uganke večinoma ne vsebuje rim, metaforični opis pa je ena od glavnih in njenih najbolj prepoznavnih lastnosti, medtem ko je odgovor nemetaforično enobesedno ali krajše besednozvezno poimenovanje. Folklorno uganko razdelimo na več različnih tipov, ki se razlikujejo po namenu uganjevanja, vsebini in/ali obliki:

* Saša Babič, dr. literarnih ved, podoktorska raziskovalka, Estonski literarni muzej, Vanemuise 42, Tartu, Estonija; sasa.babic@zrc-sazu.si.

prava uganka, šaljivo vprašanje, seksualna uganka, sestavljenke, modra/katekizemska vprašanja in risana uganka (*doodles*) (Kaivola-Bregenhøj 2001).⁴ Vsi tipi uganke v metaforičnem opisu poimenujejo vsakdanje predmete in pojave, tj. sliko uganke. Opisi so zavajajoči in metaforični: pojav in predmeti so opisani s primerjavami, ki imajo podobne ali enake značilnosti, vendar odgovor razkrije metaforično plat. Nekateri opisi za dodatno informacijo vsebujejo tudi poimenovanja barv in kombinacij barv. Oblike tradicionalnih uganek je na strukturni ravni v svojih učnih gradivih analiziral Arvo Krikmann (2000). Te uganke je razdelil v dve skupini (Krikmann po Voolaid 2016: 74–76):

1. tiste, v katerih je osebek opredeljen, kjer je opis ekspresivna točka, ki jasno izrazi pomen. Gre za opisni stavek s sintaktično podlago (*Hrbet ima – trebuha ne, roke ima – nog ne, lase ima – glave ne. – Kožuh.*⁵),
2. tiste z neopredeljenim, eliptičnim osebkom, kjer manjka vsebinska orientacijska »točka« in slika temelji le na opisu dejavnosti, lastnosti, razmerja, mesta, časa, značilnosti itd. (*Kaj je na pol leseno, na pol pa svinjsko? – Krtača. Kaj v lesu vzhaja? – Kruh.*).

V obeh skupinah najdemo poimenovanja barv za soustvarjanje opisa oziroma slike. V prvi skupini je barva pogosto uporabljena kot barva subjekta, v drugem pa zamenja subjekt kot opisano značilnost.

Barva je lastnost predmeta. Očesu jo posreduje svetloba, ki jo telo seva, odbija ali prepušča (SSKJ). Je razlikovalna lastnost predmeta in pojava: če imamo zdrav vid, prepoznamo predmet tudi po barvi, po njej lahko razlikujemo predmete med seboj. Barve so poleg vonja in prostora del človekove osnovne, temeljne fizične izkušnje, zato jih uvrščamo med osnovne domene zaznavanja okolja (Molnar 2014: 235). Hkrati pa imajo v našem življenju mnogo simboličnih pomenov in funkcij: vzbujajo in vplivajo na po-

4 Šaljive in seksualne uganke dandanes največkrat interpretiramo kot vice in šale, saj je njihov prvotni namen predvsem šaljivo pretentati sogovorca, ne pa samo uganjevanje in pravi odgovor; odgovor pa je sploh pri šaljivih vprašanjih navadno banalen, lahko absurden, tudi žaljiv do določenih družbenih skupin. Modra vprašanja – Grafenauer (1952) jih je poimenoval katekizemske uganke – so vezana predvsem na poznavanje *Biblije*, zato se jih največkrat zastavlja med veroukom in verskim življenjem, tudi med šegami, ki so vezane na versko obredje (npr. pred poroko). Risane uganke se zastavljajo s sprotnim risanjem slike, uganjevalec pa mora pri uganjevanju upoštevati tako povedano kot narisano. Sestavljenke so značilne predvsem za otroška šaljiva vprašanja, kjer si tematsko sledi več šaljivih vprašanj, skupaj pa tvorijo celoto.

Uganke ločujemo tudi po starostnem kriteriju, in sicer na uganke za otroke, ki imajo vsebino obkrožujočega sveta, v njih ni nič moralno ali etično spornega niti ne zadevajo resnejših življenjskih vprašanj, in na uganke za odrasle z bolj kompleksnimi metaforami, ki večkrat vsebujejo parodijo in imajo širši tematski razpon, npr. spolnost, smrt, politika ipd.

5 Vsi primeri v članku so iz arhiva folklornega gradiva Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU, razen če je navedeno drugače.

sameznikova občutja, zbudijo domišljijo, spomine in intuicijo, sooblikujejo estetske sodbe itd. Nina Asja Kovačev (1997: 23) trdi, da je vizualna percepcija ena od primarnih in najpomembnejših oblik človekove razpoznave realnosti. Vizualni del lastnosti ni zgolj oblika predmeta, ampak tudi barva, ki ima globlji pomen percepcije: vpliva na psihološko izkušnjo in ima poleg estetske še biološko, socialno in kulturno vrednost (Kovačev 1997: 28).

Barva je tako očitna lastnost vsakršnih pojavov, da so v vseh kulturah poimenovane nemetaforično; besede označujejo zgolj barvo, ki je šele pozneje dobila širši, simbolični pomen. Prva poimenovanja barv so temno/črna in svetlo/bela, nato rdeča in šele potem sledijo rumena, zelena, modra, rjava itd. (Berlin in Kay 1991 [1969]: 4–6).

Zaradi svojega pomena v življenju človeka so barve dobile simbolni pomen tako na metaforični leksikalni ravni (npr. pregovori) kot tudi v obredjih življenjskega kroga (določena barva obrednih oblačil). Simbolna raven barv je pritegnila že precej pozornosti raziskovalcev, sploh v psiholoških obravnavah druge polovice 20. stoletja (Berlin in Kay 1991 [1969]; Kovačev 1997).

Pomen barv temelji na družbenem dogovoru in primerjavi, zato so nosilke semantičnih struktur; zunaj naše zaznave je barva izključno abstrakcija, fizikalni termin za elektromagnetna valovanja (Trstenjak 1978; Kovačev 1997: 28). Natančnejši opis predmeta z barvami doda več čustvene vsebine: človeka prisili, da prepozna in dopusti živahnejšo zapolnitev, zato imajo barve pomembno simbolno raven v vseh oblikah kulturne pojavnosti (Kovačev 1997: 31).

Barve so v vseh kulturah del osnovnega sistema simbolov (Čeh 2005: 92). Do neke mere izražajo splošno in univerzalno zaznavanje sveta, vendar pa so določene barve vezane zgolj na posamezno okolje. Pomen barv in njihovo opazovanje v okolici sta lahko omejena tudi zgolj na površinsko raven, tj. na opis predmeta. Opisi predmetov so metaforični, hkrati pa je dana barva vedno fizični opis značilnosti odgovora, kadar opis barve izoliramo od ostalega metaforičnega opisa. Razkritje barve v opisu je tako konkreten namig za pravi odgovor.

Archer Taylor (1951) je barvam v ugankeh pozornost namenil v svoji (po mojem mnenju impresivni) primerjalni zbirki uganek. Opazil je, da zastavljalci uganke redko podajo barvo v opisu, ko pa jo, je ta namenjena zaključitvi, zaokrožitvi metaforičnega opisa (Taylor 1951: 623). Najpogosteje ima barva v uganke metonimično, torej primarno referencialno funkcijo, ki dovoljuje uporabo ene entitete, tj. barve, namesto druge (Lakoff in Johnson 1980: 36). Uganka je v celoti metaforični⁶ opis, saj odgovor opiše z izkušnjo od drugod in jo prenese na lastnosti in pojavnost odgovora. Taylor poudarja, da so bile barve redko upora-

6 Metafora je način predstavljanja pojava z drugačnimi (ne dobesednimi) izrazi/besedami, njena primarna funkcija pa je razumevanje (Lakoff in Johnson 1980: 36).

bljene za opis ljudi ali živali (Taylor 1951: 623), pogosteje za predmete. Samostojno se barve kot opis v uganki pojavljajo izredno redko, kadar pa se, imajo v celoti metaforično funkcijo; Taylor je našel zgolj eno tako uganko (Taylor 1951: 623). V arhivu folklornega gradiva Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU⁷ se tovrsten minimalni opis pojavi zgolj v dveh primerih, pa še v teh dveh imamo usmeritvene lekseme, kar lahko interpretiramo kot razširitev minimalnih opisov:

Kaj je črno gori in bel doli? – Ajdovo zrno.

Črno, a v sredi belo? – Lonec in v njem mleko.

Taylor (1951: 623–638) loči dve kategoriji folklornih ugank, ki vsebujejo poimenovanja barve: glede na položaj (vseposod, znotraj – zunaj, spredaj – na sredini, zgoraj – spodaj) ali časovno zaporedje (prej – potem) oziroma sta barva in dejanje kombinirana (najpogostejše kombinacije po Taylorju (1951) so: črna, bela, zelena, rdeča, rjava, rumena, roza). Drugo pomembno raziskavo o barvah v ugankah je objavila Piret Voolaid (2016). Preučevala je rabo poimenovanja barv v estonskih folklornih ugankah: pravih ugankah, šaljivih vprašanjih in risanih ugankah. V raziskavo je vključila tudi sodobno gradivo, tj. šaljiva vprašanja o blondinkah in etnična šaljiva vprašanja, s čimer je prikazala, da so barve pomemben del ugankarske tradicije. Rezultati raziskave so pokazali, da so v estonskih ugankah najpogosteje uporabljene črna, bela in siva barva, medtem ko vijolična in oranžna nista uporabljena niti enkrat (Voolaid 2016: 92). V pravih ugankah je pomen barv izražen predvsem na semantično-leksikalni ravni (podoba stereotipa in oblika vzorca), zato jih Voolaidova (2016: 74) na podlagi Krikmannove delitve razdeli na:

1. Besedila z izraženim osebkom, ki je dopolnjen z barvo (npr. *črne kokoške in rdeča jajca, črna krava, rdeče hlače*),
2. Besedila z eliptičnim osebkom, ki je predstavljen z metonimijo aktivnosti, lastnosti, odnosov, krajev, paradoksalnih razlik in nasprotij (*Če kviško vržeš, je belo, če pa na tla spustiš, je rumeno.*).

Za sodobna šaljiva vprašanja je Voolaidova (2016: 98) ugotovila, da se najpogosteje omenja barva *blond* kot oznaka za svetlolaso in svetlopolto osebo (ta šaljiva vprašanja so postala popularna v drugi polovici 90. let 20. stoletja). Barva ima pomembno vlogo tudi v absurdnih vprašanjih, ki se začenjajo s *Kaj je ...?*, kot tudi v mednarodno znanih šaljivih vprašanjih s slonom v glavni vlogi. V teh je izraženo predvsem nasprotje med dvema odenkoma (svetel – temen, bel – črn), ki je tudi sicer splošno razširjen mehanizem šaljivih vprašanj (Voolaid 2016: 98).

Metodologija

V prispevku analiziram slovenske uganke iz arhiva folklornega gradiva ISN ZRC SAZU. V arhivu je do zdaj

7 V nadaljevanju ISN ZRC SAZU.

zbranih okrog 2000 folklornih ugank (pravih ugank in šaljivih vprašanj), ki še niso bile kategorizirane ali kakorkoli drugače analizirane, zato bodo v tukajšnji analizi imele prednost pred sodobnim gradivom (ki ga zbiram predvsem z intervjuji ter izpisovanjem iz časopisov, knjig in interneta⁸). Enote, ki so bile vključene v arhiv ISN ZRC SAZU in v analizo za ta članek, je inštitut pridobil predvsem z izpisovanjem iz starejših časopisov in s terenskim delom (Štrekljeva zbiralna akcija, Orlove ekipe, študentske terenske odprave, zbiranje gradiva posameznih sodelavcev ISN ZRC SAZU itd.). Za digitaliziranje sem jih prepisala v program Excel. Osnovne označene kategorije digitaliziranega gradiva so: vprašanje, odgovor, vir. Nekatere uganke se večkrat ponovijo – enako kot v arhivu, kjer se ista uganka ponovi v več virih.

Barve sem v Excelu iskala z vpisom korena besede za barvo, nato pa še s prebiranjem posameznih enot. Na ta način sem skušala zajeti čim več gradiva ter ugotoviti, katere so najpogostejše barve in s katerimi predmeti se povezujejo ter kakšni sta njihova funkcija in pestrost.

Poimenovanje barv v slovenskih ugankah

Slovenski jezik pozna enajst osnovnih poimenovanj barv: črna, bela, rdeča, rumena, zelena, modra, rjava, vijolična, roza, oranžna, siva,⁹ kar ga po Brentu Berlin in Paulu Kayu (1991 [1969]: 23) uvršča na sedmo, najvišjo stopnjo razvoja osnovnega barvnega izrazja. Poimenovanja barv odražajo zaznavo okolja, ki je ubesedeno tudi v ugankah. Vendar pa je analiza slovenskih ugank iz arhiva ISN ZRC SAZU pokazala, da le približno 7 % ugank vsebuje poimenovanje barve: kategorizirala sem 115 folklornih ugank, od katerih je bilo 94 različnih. V večini ugank se barva pojavi v opisu kot vizualna lastnost in s tem vodilo k odgovoru.

Le dve uganki¹⁰ sta imeli poimenovanje barve v odgovoru, pa še pri teh je šlo za zemljepisno lastno ime, tj. Rdeče morje (obakrat pisano z malo začetnico):

8 V pregledu sem analizirala le uganke, ki veljajo za folklorne in so vključene v arhiv starejšega gradiva, seveda pa poleg teh obstaja še nabor sodobnih šaljivih vprašanj, ki jih danes splošna javnost večinoma uvršča med t. i. šale. Med temi poimenovanje barve najdemo v vseh šaljivih vprašanjih o blondinkah, ki že sama po sebi vsebujejo poimenovanje barve las, tj. *blond*, pa v nesmiselnih šaljivih vprašanjih o slonih, muhah in različni zelenjavi (*Kaj leti in se sveti? – Muha z zlatim zobom. Kaj je zeleno in je v kotu? – Kumarica, ki je užaljena.*), ki jih Kaivola-Bregenhøj (2001) uvršča med t. i. preduganke. Med temi predugankami je tudi več poimenovanj barve v odgovoru. Edina prava uganka s poimenovanjem barve, ki sem jo zasledila med terenskim poizvedovanjem, je: *Kaj je belo, ko je umazano? – Tabla.*

9 Vrsten red navajanja barv sledi predvidenim razvojnim stopnjam barvnega izrazja po Berlinu in Kayu (1991 [1969]).

10 Obe uganki uvrščamo v podžanr modrih vprašanj, ki so vezana na *Biblijo*, in poimenovanja barve kot take ne moremo razumeti kot barvnega opisa odgovora. Rdeče morje je zemljepisno lastno ime, motivacija za poimenovanje ni vezana na lastnost odgovora.

Kje (je) solnce sam enkrat sijalo? – Ondi, kjer se pred Izraelci rudeče morje zagernilo.

Vodena ključavnica, lesen ključ, zverina je ušla, lovec je vjet. – Izraelci skozi rudeče morje.

V arhivu ni bilo mogoče najti ugank, pri kateri bi barva v odgovoru označevala vizualno lastnost subjekta.

Barva je v uganki dodaten element, ki zaokroži opis (Taylor 1961: 623). V folklornih ugankeh je barva temeljni del opisa, ki hkrati pomaga in usmerja uganjevalca. Barva je nemetaforični in nesimbolični del vprašanja, je opisni del, ki je neposredno vezan na opisano. Barva je resnična lastnost v uganki opisanega predmeta/odgovora. Uganjevalcu je zato jasno, da mu je barva v vprašanju v pomoč in vodilo, verjetno pa je tudi to razlog, da poimenovanje barve redkeje najdemo v uganki: uganko, ki vsebuje poimenovanje barve, je lažje uganiti.

Barve v slovenskih ugankeh se pojavljajo po podobnem principu, kot ga je pojasnjeval že Taylor (1951: 623), in sicer zaokrožujejo idejo z referenco na lastnost; kot je za estonske uganke opisala Voolaidova (2016), barva v ugankeh nemetaforično opisuje lastnost predmeta v odgovoru: *Bele kokoške izpod strehe gledajo, pa vendar so mokre? – Zobje.*

Rdeče hlače, belo meso, črna duša. Kaj je to? – Jabolko.

Vsa krava črna, samo trebuh ima rumen? – Lonec z maslom.

Črna kloča rudeča jajca vali? – Kotel na žerjavici.

Kdo gre črn v ogenj in pride rudeč nazaj? – Železo.

Hkrati pa barva nakazuje tudi spremembe ob različnih položajih predmeta v razmerju znotraj – zunaj, gor – dol:

Če kviško vržeš, je belo, če pa na tla spustiš, je rumeno.

Kaj je to? – Jajce.

Kaj je černo gori, belo pa doli? – Ajdovo zerno na mlinškem kamnu.

Prisotnost ali odsotnost barve ob določenih časih (zorenja):

Sprva belo ko sneg, potem zeleno ko trava, nazadnje rdeče ko kri? – Češnja.

Veliko kakor hiša, majhno kakor miš, zeleno kakor detelja, belo kakor sneg in črno kakor oglje? – Oreh.

Kombinacija barv je lahko povezana tudi z dejanjem:

Jaz vem za en grad, kjer je polno r' dečih bab. Ena črna prileti in vse venka zapodi. – Oglje v peči, omelo vse vun pomede.

Kategorizacija slovenskih folklornih pravih ugank z omembo barve v opisu

Pregledano gradivo ugank iz arhiva folklornega gradiva ISN ZRC SAZU, ki vsebujejo poimenovanje barve, sem razdelila glede na stavčno zgradbo (uganke, kjer je osebek podan, in uganke, kjer je osebek eliptičen), glede na odgovore, ki jih imajo uganke z barvo v opisu, in glede na barvo/barve v vprašanju. Te kategorizacije prikazujejo različne vidike rabe barv v ugankeh.

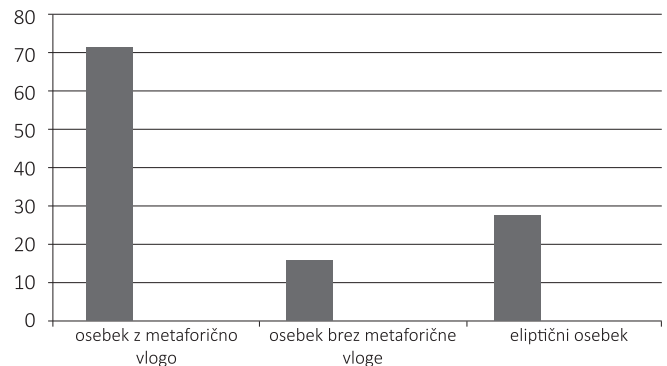
Delitev glede na stavčno zgradbo

Prva raven kategorizacije je potekala po vzoru Krikmanove delitve ugank:

1. uganke, v katerih je osebek v vprašanju izražen in nosi celotno metaforično vlogo;

1.1. uganke, v katerih je osebek podan, vendar ne nosi metaforične vloge, temveč je le referenčni stereotip določene barve;

2. uganke, v katerih je osebek eliptičen: odgovor je opisan z dejanjem.

Delitev glede na stavčno zgradbo po vzoru Krikmanove delitve ugank.

1. Večina slovenskih folklornih pravih ugank s poimenovanjem barve, 72 (tj. 62 %), sodi v prvo skupino, torej imajo definiran, izražen osebek. Barva je prilastek metaforičnega osebkca in nemetaforično vodilo k odgovoru. V vlogi osebkca v vprašanju večinoma nastopajo živali, npr. *črna* ali *bela ovca* in *rdeče* ali *črne svinje*, kot metafora za več različnih predmetov manjše velikosti (moka, zobje, oglje): *črna kokoš* za lonec, *bele kokoške* za zobe, *rdeča jajca* za oglje, *beli* in *rdeči vol* za mlince, *črna krava z belim trebuhom* za lonec z maslom, *rumena mačka* za cerkveno svetilko:

Črna ovca vsa v ognji gori? – Zvezdna noč.

Črna koklja rudeča jajca vali? – Vatljica na ogljih.

Kot metafora v osebkcu so uporabljene tudi divje živali, npr. *črna vrana* za plug:

Črn kavran pod zemljo leti? – Plug.

Precej metafor v osebkcu v slovenskih tradicionalnih ugankeh je vzetih iz sveta poljedelstva, npr. *belo polje* za list papirja in *črna semena* za napisane črke:

Bela njiva, černo seme, modra glava, ki ga seje. – Pisanje.

Ta uganke se igra tudi z večpomenskostjo besede *modra*, ki pomeni tako barvo kot tudi 'pameten'. Večpomenskost je lahko na tem mestu tudi zavajajoča.

V skupini osebkov, ki metaforično uporabijo poimenovanje ploda, so v slovenskih tradicionalnih ugankeh s poimenovanjem barve edino jabolka:

Znan zan drčev, ku jima 12 belih nu 12 černih jabk. Kej je tu? – Dan.

Čevelj je metonimično opisan kar s *črno luknjo*:

Črna luknja, bel klen, z ritjo zmigne, v luknjo pertagne. –

Obuvanje škornja.

Pogosta metafora za opis oglja in omela so *rdeče* in *črne dame*, besedni zvezi *črna sestra* in *bel brat* ponazarjata dan in noč, *črno dekle* mlinsko kolo, *črn oče* lonec, *črne ustnice* ali *brki peč*, *bela dama* pa moko:

Sestra je črna, bratec je bel, vedno sta skupaj, pa ni je ujel. – Dan in noč.

Vem za dekle, ki se zmiraj pere, pa vendar zmiraj črneji postaja? – Mlinsko kolo.

V ugankah s poimenovanjem barve so v vlogi osebkov od oblačil poimenovani le klobuk, obleka in hlače:

Na polji stoji možiček, ki ima rumeno obleko pa zeleno kapo? – Korenje.

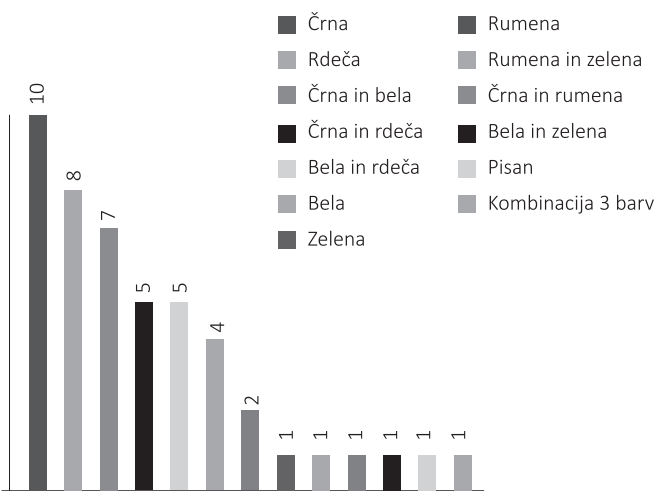
Rdeča kapca po hiši tapca. – Kokoš.

Vsi imajo zelene kožuhe, samo oče ga nema. – Oreh.

Kviško raste, doli kima in rdeče hlače ima? – Čebula.

Črna, bela, rdeča, rumena in zelena so barve, ki se najpogosteje pojavljajo kot prilastek osebkom v opisih predmetov. Pojavnost barv je naslednja: črna (10), rdeča (8), kombinacija črne in bele (7), bele in rdeče (5), bela (4) in zelena (2), vse druge barve pa najdemo le v enem primeru ugank. Poimenovanje pisan je uporabljeno zgolj enkrat, in sicer kot prilastek osebkov otroci:

Oče je visok, mati bodeča, otroci pa pisani? – Kostanj.

Razmerja pogostosti posameznih barv v folklornih pravih ugankah z izraženim osebkom.

Opisi v teh ugankah ustrezajo odgovorom, ki označujejo dejanja (*pisanje, obuvanje, mletje moke*), predmete iz vsakdanjega življenja (*lonec na peči, glavnik, plug, oglje, mlin, opeka, peč ter žlica in vilice, svetilka v cerkvi, sušilnica*), rastline ali dele rastline (*nagelj, trn, ajda, jabolko, čebula, korenje, zelje, oreh, lešnik, kostanj*), hrano (*moka, lonec masla, lonec mleka, mlinci*), človeško telo (*usta, zobje, jezik, človek*), žival (*kokoš, muha*) in naravni pojav (*dan, zvezdno nebo, ogenj*). Večina ugank s poimenovanjem barve so metafore za predmete iz vsakdanjega življenja.

1.1 Večja samostojna podskupina v prvi skupini ugank z izraženim osebkom so uganke, ki za opis uporabijo več primerjav. Vendar v teh primerih osebek ne nosi metaforičnih lastnosti, temveč se opis dopolni z barvo, ta pa tako postane glavni opisujoči element v uganke, npr. *rdeč kot kri, zelen kot trava* itd.¹¹ Uporabljeni osebek ima tako zgolj stereotipno referencialno vlogo, ki kaže na odtenek barve. Takih ugank je v arhivu 16 (tj. 14 %).

Z izpostavljenim primerjavo je predmet v odgovoru opisan z obkrožujočimi predmeti, ki veljajo za stereotip določene barve ali druge lastnosti:

Veliko kakor gora, mičkino kakor miš, zeleno kakor ščavje, sladko kakor med, gorjupo kakor pelin? – Orehovo drevo in jedrce.

Je črn kak kovač, orje kak orač, na den napravi tristo bregač, pa je ne kovač ne orač? – Krt.

Primerjava je lahko podana tudi s časovnim zaporedjem in vzporednimi lastnostmi:

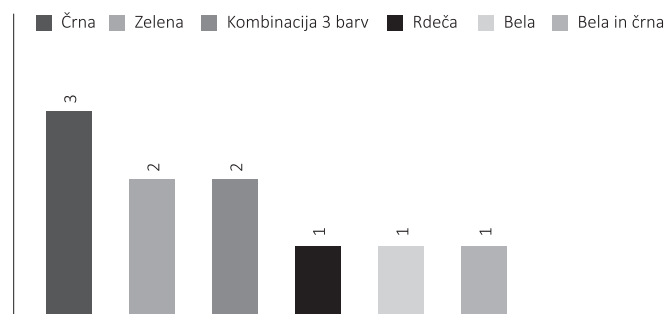
Najpred belo ko sneg, tedaj zeleno ko detel, pa rudečo ko kri in otrokom diši. Kako se veli? – Češnja.

Ali pa je odgovor opisan z zanikanjem v opisu:

Belo je, dan ni, černo je, noč ni, zeleno je, trava ni, rep ima, krava ni! – Sraka.

Primerjave v ugankah so tvorjene z označevanjem divjih živali (*kuščar, miš, podgana*), rastlinami (*trava, kamen, grm*), deli človeškega telesa (*kri*), naravnimi pojavi (*sneg*), rokodelstvom (*kovač, orač, oglje*) in človekovimi čutili, kot sta okus (*sladko*) in vonj (*diši*).

Barve v primerjalnih ugankah so črna (3), zelena (2), kombinacija zelene, bele in rdeče (2), rdeča (1), ter kombinaciji zelene in bele (1) in bele in črne (1).

Razmerja pogostosti posameznih barv v folklornih pravih ugankah z izraženim osebkom v nizu več primerjav.

2. Druga skupina po Krikmannovi delitvi so folklorne prave uganke, ki nimajo definiranega osebkov. Osebek je eliptičen in nadomeščen z dejavnostjo, razmerji, kraji, časi itd., pa še ti so redki in »anonimni«. Opis v tej skupini najpogosteje temelji na lastnostih.

¹¹ Te reference barv, vezane na predmet, so pogosto univerzalne (Berlin in Kay 1991 [1969]).

Pogosta so nasprotja gor – dol:

Če kviško vržeš, je belo, če pa na tla spustiš, je rumeno.

Kaj je to? – Jajce.

Ali znotraj – zunaj:

Znotraj je belo in rumeno, a to, kar iz njega pride, je živo.

– Jajce in piščice.

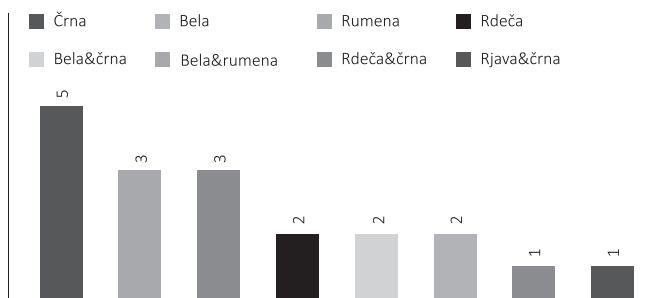
Odgovor je lahko opisan tudi s premikanjem ali dejavnostjo:

Po meni hodiš, vmažeš me, po tebi grem, obelim te. – Sneg.

Ali s spremembo barve v določenem času:

Kaj gre rdeče v vodo in pride črno iz vode? – Žareč ogel / razbeljeno železo.

V to skupino sem uvrstila 27 ugank s poimenovanjem barve (tj. 24 %). Od teh jih je 20 različnega tipa z omembo barve v vprašanju, ena uganka pa ima barvo v odgovoru. Barve v teh ugankah so: črna (5), bela (3), rumena (3), rdeča (2), bela in črna (2), bela in rumena (2), rdeča in črna (1) ter črna in rjava (1).

Razmerja pogostosti posameznih barv v folklornih pravih ugankah brez definiranega osebk.

Ten ugank opisujejo različne predmete iz vsakdanjega življenja (klobuk, čevlji, kotel, peč, lonec, ključavnica, likalnik), rastline in plodove (ajda, grozdje in trta, pomaranča, trn), živali (vrana, jajce), naravni pojav (ogenj, sneg, megla) in del telesa (lasje).

Kategorizacija slovenskih folklornih pravih ugank (z barvami v opisih) glede na odgovor

V evropski ugankarski tradiciji in s tem tudi v slovenskem prostoru so odgovori v folklornih ugankah večinoma vezani na kmetijo (Taylor 1951: 4–5): najbolj priljubljeni se nanašajo na živali in rastline, pripomočke in tudi človeka. Zato so tudi vsi opisi, ki vsebujejo barvo, vezani na ta del življenja. V tej kategorizaciji se bom osredotočila na to, kateri odgovori iz omenjenega nabora so opisani z barvami oziroma v katerih odgovorih so zastavljavci ugank izpostavili barvo v opisu.

Z barvami opisani predmeti iz vsakdanjega življenja (v 30 ugankah) so predmeti iz kuhinje (*lonec, pribor, pečica, omelo, oglje*), obleka (*čevlji, klobuk*) ter zgradbe ali njihovi deli (*mlin, opeka*). Barve za njihov opis so črna, bela, rdeča in rjava.

Odgovor na 23 različnih ugank, ki vsebujejo poimeno-

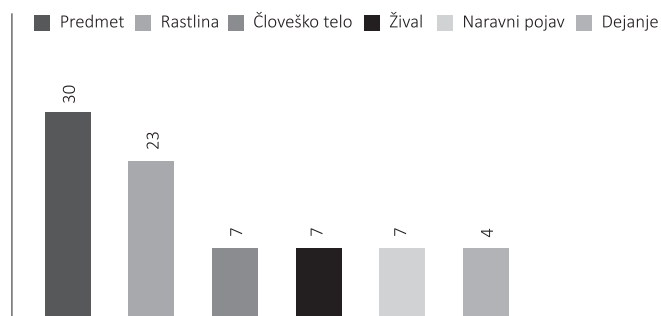
vanje barve v opisu, so bile rastline: zelenjava (*čebula, korenje, zelje*), sadje (*grozdje, češnje, pomaranča*) ali oreščki (*oreh, lešnik*). *Trn* je bil edini del rastline, ki je opisan z barvo, in *nagelj* edina roža. Barve, ki so bile uporabljene za opis rastlin, so črna, rdeča, bela, rumena, zelena in pisana.

Opis telesa, živali in naravnega pojava je vsebovalo po sedem različnih ugank. Deli telesa so bili opisani z rdečo in belo barvo, odgovori pa so bili *zobje, jezik/usta in človeško telo*.

Od živali so opisane *kokoš, jajce in piščanec, muha, sraka in krt*, uporabljene barve pa so rdeča, črna, bela in rumena. Za opis naravnega pojava so uporabljene barve črna, bela, rdeča in rumena, in sicer za *dan in noč, nočno nebo, sneg, meglo in ogenj*.

Štiri uganke so s črno, belo (in modro¹²) barvo opisale dejanje: *pisanje, obuvanje čevlja in mletje moke*.

Pri vseh kategorijah, razen pri opisu telesa, je prevladovala črna barva.

Razmerja pogostosti posameznih barv v folklornih pravih ugankah glede na odgovor.

V celotnem evropskem prostoru so v folklornih ugankah z barvami opisani *jajce* (s spreminjanjem barve, ko iz zraka pade na tla), *žerjavica in oglje, rak* (pred in po kuhanju) in *mletje moke* – gre za folklorne uganke, kjer se barva spreminja s spremenjenim stanjem opisanega (Taylor 1951: 623).

Kategorizacija glede na uporabljene barve

Glede na prejšnje kategorizacije je očitno, da med vsemi barvami prevladuje črna: 33 (29 %) ugank vsebuje le črno barvo. Uporabljena je za opis živali (*krt, muha, vrana, sraka*), predmetov (*plug, čevlji, ključavnica, mlinsko kolo, pečica, lonec, sušilnica*), dela rastline (*trn*) in naravnega pojava (*megla, zvezdno nebo*).

Na drugem mestu po pogostosti je bela, ki jo najdemo v 22 (19 %) ugankah, uporabljena pa je za opis dela telesa

¹² Beseda »modra« je uporabljena dvopomensko: pravi pomen je »pameten«, vendar pa ob sopostavitvi črne in bele zavaja s pomenom barve.

(*zobje, lasje*), predmeta (*klobuk, moka*) in naravnega pojava (*sneg*).

Rdeča barva je uporabljena v 15 (13 %) ugankah: za rastlino (*čebula, ajda*), predmet (*oglje, opeka*) in žival (*kokoš*). Izstopajoči črna in bela barva sta značilnost celotnega evropskega prostora (Taylor 1951: 621) in kažeta na osredotočenost na enostavne pojavnosti predmetov, hkrati pa gre tudi za poenostavljanja lastnosti na ravni temen – svetel, kar je v tem primeru črn – bel. Na ta način barva ni bila tako očiten označevalec v vprašanju, saj gre na tej ravni za najbolj posplošeni barvi.

Zelena barva je uporabljena le v petih (4 %) ugankah, in sicer za opis *lešnika* in *oreha*.

Rumena barva se pojavi v štirih (3 %) ugankah, te opisujejo *ogenj, grozdje, pomarančo* in *cerkveno svetilko*.

Najpogostejša kombinacija barv v ugankah je bela in črna; teh je v zbirki 15 (13 %). Kombinacija je uporabljena za opis *mleka, ajde in mlinskega kamna, moke v mlinu, pisem, pisanja, dneva, obuvanja in glavnika*.

Najpogostejša kombinacija bele in črne ne preseneča, sploh ob dejstvu, da sta črna in bela kot posamični barvi najpogostejši. Kombinacija hkrati izraža tudi popolno nasprotje in tako v uganki lahko zavaja z dodatnim simbolnim pomenom.

Bela in rdeča sta uporabljeni v šestih (5 %) ugankah za opis *mlincev* ter *jezika in zob*.

Črna in rdeča sta uporabljeni v petih (4 %) ugankah. Gre za uganko, ki je znana po vsem evropskem svetu, in sicer za opis *lonca na žerjavici* (Taylor 1951: 632).

Kombinacija bele in rumene je uporabljena le v štirih (4 %) ugankah, v vseh za opis *jajca*. Ta kombinacija je za ta odgovor pogosta v celotnem evropskem prostoru.

Kombinacija zelene in bele je uporabljena v dveh (2 %) ugankah, odgovora pa sta pa *repa* in *češnja*. Zelena in bela sta uporabljeni v uganki, ki opisuje *zeljno glavo na nogi*, črna in rumena opisujeta *lonca in maslo*; črna in rjava opisujeta različne barve *klobuka*; zelena in rumena pa sta lastnosti *korenja*.

Kombinacija treh barv v opisu je redka ter opisuje barvno raznovrstnost odgovora. Podana je ali kot stalna lastnost osebk, npr. bela, črna in zelena za *vrano* ali rdeča, črna, bela za *jabolko*; ali pa nakazuje na spreminjajoče se barve v času, npr. pri *češnji*. V arhivu je osem (7 %) takšnih ugank. Ugotavljam, da so barve v folklornih pravih ugankah v skladu z okoljem družbe, v kateri so nastale; nekatere uganke so sicer univerzalne (Taylor 1951: 632), spet druge specifične za določeno okolje. Taylor izpostavi, da so podobne

teme v celi Evropi, tudi v Sloveniji, povezane s podobnimi barvami, npr. *jajca*¹³ in *žerjavica*¹⁴:

Šum šumi, grm grmi, bela gospa zpod ganjka gleda. – Mlin. Če kviško vržeš, je belo, če pa na tla spustiš, je rumeno. Kaj je to? – Jajce.

Kaj je to, ki nese rudeča jajca? – Ogenj, rudeča jaja pa žerjavica.

Sicer pa so barve in predmeti v slovenskih folklornih pravih ugankah tisti, ki jih najdemo na kmetiji; poimenovanje barv je poenostavljeno na glavne, najbolj očitne barve in najbolj stereotipne odtenke (npr. *zelen kot trava, rumen kot sonce, rdeč kot kri, črn kot noč/vran, bel kot sneg* itd.).

Barve v šaljivih vprašanjih

Šaljiva vprašanja so tip uganke, katerih prvotni namen je šaljenje, in ne resno uganjevanje ali razpletanje metaforičnega opisa (pogosto so uvrščena med šale, in ne med uganke). Večina slovenskih arhivskih šaljivih vprašanj temelji na besedni igri (npr. *pisati črno z belo kredo*) ali pa izrablja banalne situacijske odgovore (npr. *mlinarjev klobuk*). Vendar pa so šaljiva vprašanja, navedena v tem prispevku, edina, ki vsebujejo poimenovanje barve.

V arhivskem gradivu najdemo 15 šaljivih vprašanj, ki vsebujejo poimenovanja barve, devet od teh je različnih.

Barve v teh ugankah so:

Črna za označitev kosa (in v različici tudi vrane):

Kaj je bolj črno kot kos? – Njegovo perje.

Bela se pojavi le v enem primeru, in sicer za označitev mlinarjevega klobuka:

Zakaj ima mlinar bel klobuk? – Da ga nosi.

Siva in črna v šaljivem vprašanju opisujeta lase in brado: *Zakaj marsikateri ima sive lase, pa črno brado? – Ker je njegova brada za veliko let mlajša kot lasje.*

Bela in črna sta uporabljeni v treh šaljivih vprašanjih, od katerih sta dve različni:

Zakaj bele ovce več snedo kot črne? – Ker jih je več.

Kako se z belo kredo črno zapiše? – Takole: črno.

Pri vseh šaljivih vprašanjih je barva realna lastnost omenjenega in/ali opisanega, hkrati pa zavajajoč element v vprašanju. Omemba barve v vprašanju se zdi pomemben podatek, vendar odgovor izda ali nepomembnost te lastnosti ali pa banalnost omembe barve.

Sklep

Pregled gradiva slovenskih ugank v arhivu ISN ZRC SA-ZU je pokazal, da je barva imenovana v približno sedmih odstotkih ugank: iz celotnega gradiva smo izločili 115 enot

13 Taylor (1951: 633) navaja podobna vprašanja za odgovor *jajce* v Veliki Britaniji, ZDA, na Jamajki, v Welsu, na Islandiji, na Danskem, Norveškem, v Italiji, Romuniji, Poljskem itd. Gre za različice: *Goes up white and comes down yellow* [Gor gre belo, dol pride rumeno].

14 Kot npr. uganka, ki jo navaja Taylor (1951:646): *Something red under the pot, makes it hot* [Nekaj rdečega pod posodo dela vročino].

ugank, med katerimi je bilo 94 različnih. Večinoma barve omenjajo folklorne prave uganke, v folklornih šaljivih vprašanjih pa so omembe redke.

Večinoma se barva pojavi v opisu/vprašanju kot vizualna usmeritev k lastnosti odgovora. V odgovoru se barva pojavlja le v primerih, ko je del zemljepisnega imena (*Rdeče morje*) in je motivacija za poimenovanje drugega izvora.

Barva v folklorni pravi uganki je realna lastnost opisanega in je pomemben podatek, ki uganjevalca vodi k odgovoru; v folklornih šaljivih vprašanjih je barva sicer realna lastnost, vendar njena omemba največkrat zavaja uganjevalca, saj se izkaže za manj pomemben podatek.

Najpogosteje omenjena in prevladujoča barva v folklornih ugankeh je črna, po pogostosti pa ji sledi bela. Ti dve barvi imata tudi posplošeni pomen temnega in svetlega. Najpogostejša kombinacija barv v uganki je črno-bela, pogosto tudi kot konceptualno nasprotje. Po številu omemb jima sledita rumena in rdeča. Pogostost posamezne barve v ugankeh je v skladu s hipotezo Berlina in Kaya (1991 [1969]) o evoluciji barvnih poimenovanj v jezikih, da so bile v vseh jezikih osnovne barve črna/temna in bela/svetla, tretja barva pa je ali rdeča oziroma rumena ali zelena, šele nato pridejo na vrsto ostale barve. Slovenske folklorne uganke kot eden od najstarejših žanrov bi to hipotezo lahko potrjevale, saj prevladujeta črna in bela, sledijo pa bolj ali manj le rdeča, rumena in zelena (ki pa so tudi očitnejše in značilnejše barve).

Kombinacija treh barv je redka in navadno opisuje spremembe v času/fazah, npr. zorenje. Druge barve, ki jih zasledimo v ugankeh, so rdeča, zelena, rumena in rjava ter njihove kombinacije. Z barvami so opisane rastline, človeško telo, živali, naravni pojavi in nekatera dejanja.

Očitno je, da gre pri izboru barv v folklornih ugankeh za tiste iz (neposrednega) okolja, kljub vsemu pa prese- neča, da je nabor in izbor barv precej ozek: v folklornih ugankeh ni zaslediti sive, zlate, srebrne, vijolične, rožnate itd., čeprav so to barve okolja in so v figurativnem (tudi vsakdanjem) jeziku precej razširjene (npr. *siv dan, zlato sonce, rožnate ustnice/lica* itd.). Ravno tako v gradivu nisem zasledila označevalcev, npr. svetel ali temen. Seveda to ne pomeni, da folklorne uganke s temi označevalci niso obstajale (deloma so nadomeščeni s *črn* in *bel*), nedvomno pa ti niso bili pogosti, saj v obravnavanem arhivu ni nobene folklorne uganke z njunimi poimenovanji.

Čeprav uganke veljajo za del človekove ustvarjalnosti, se barve v njih niso opazneje pojavljale. Odstotek ugank s poimenovanjem barv je nizek in izbor barv ozek. Sklepamo lahko, da so bile barve preveč očitne usmerjevalec k odgovoru, zato so se jim ljudje v ugankeh izogibali. V opisih so raje izpostavljali druge lastnosti in povezave, ki so jih lahko ubesedili bolj metaforično in s tem uganko naredili težje rešljivo.

Literatura

BABIČ, Saša: *Beseda ni konj: Estetska struktura slovenskih folklornih obrazcev*. (Ethnologica – Dissertationes, 6). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2015.

BABIČ, Saša: Uganka v časovnem prerezu. V: Alenka Žbogar (ur.), *Recepcija slovenske književnosti*. (Obdobja. Simpozij = Symposium, 33). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2014, 23–29.

BOLHAR, Alojzij: *Narodne in pesniške uganke*. (Rokopisno gradivo). B. n. k.: B. n. l.

BERLIN, Brent in Paul Kay: *Basic Color Terms: Their Universality and Evolution*. Berkeley: University of California Press, 1991 [1969].

ČEH, Jožica: Barve in njihova simbolika v kulturi in jeziku. *Jezikoslovni zapiski* (11/2), 2005, 89–103.

GRAFENAUER, Ivan: Narodne uganke. V: Ivan Grafenauer in Boris Orel (ur.), *Narodopisje Slovencev II*. Ljubljana: Klas, 1952. 17–18.

KAIVOLA-BREGENHØJ, Anikki: *Riddles: Perspectives on the Use, Function and Change in a Folklore Genre*. (Studia Fenica Folkloristica, 10). Helsinki: Finnish Literature Society, 2001.

KOVAČEV, Nina Asja: *Govorica barv*. Vrba: Prešernova družba, 1997.

MOLNAR, Draženka: Colour Terms in English and Croatian. V: Vida Jesenšek in Dmitrij Dobrovol'skij, *Phraseologie und Kultur / Phraseology and Culture*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, 2014, 231–250.

POHLIN, Marko: *Kratkozhasne uganke inu zhudne kunshte is wele shöle*. Ljubljana: per Vincenzu Ruziczku mejstn. buqvavęszu pod Tranzho, 1788.

SSKJ: *Slovar slovenskega knjižnega jezika: Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, elektronska objava*. www.fran.si. Ljubljana: Založba ZRC, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2014; <http://www.fran.si/iskanje?View=1&Query=barva>; 15. 8. 2017.

TAYLOR, Archer: *English Riddles from Oral Tradition*. Berkeley in Los Angeles: University of California Press, 1951.

TRSTENJAK, Anton: *Človek in barve*. Ljubljana: Dopisna delavska univerza Univerzum, 1978.

VOOLAID, Piret: Värvisõnad ja värvisümbolid eesti mõistatuste alaliikides. *Mäetagused* 2, 2016, 69–98. (<http://dx.doi.org/10.7592/MT2016.64.voolaid>).

Viri

Arhiv folklornega gradiva ISN – Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Zbirka ugank. Ljubljana: ZRC SAZU.

Colour and Colour Symbols in Slovenian Riddles

The article presents the results of a search of colour terms in Slovenian traditional riddles from the Archives of the Institute of Slovenian Ethnology (ISN) ZRC SAZU. The research has revealed that approximately 7% of the Slovenian traditional riddle-material from the ISN ZRC SAZU archives includes colours: 115 units of true riddles have been categorised from the folklore material, of which 94 are different riddles. In most riddles, true riddles and conundrums, colours appear in the image/description as visual guidance towards the character of the answer. The answer consists of colour only if it is a part of a geographical name or if it refers to a colour that was previously mentioned in the image.

Black, followed by white, are the two most commonly used colours in traditional true riddles. The most common colour combination in traditional true riddles is black and white, often appearing as a conceptual opposite. Combinations of three colours are rare and usually describe some temporal changes/phases of the object/answer. Other colours used in riddles are red, green, yellow and brown, as well as combinations of these colours. It is understandable that the used colours are found in the surrounding world, however, it is surprising that the range of used colours is small and quite basic; there is no grey, gold, silver, purple, pink etc. No colour-related terms, such as light or dark have been found. Colours are most often used in the descriptions of objects, followed by plants, the human body, animals, phenomena, and acts.

Contemporary riddles and conundrums similarly feature quite a limited number of different colours. By now the following colours have been found in the archives: white, blue, grey, gold, red, and, of course, blonde as there is a large number of conundrums on blond-haired women (as a symbol of less intelligent women).

Riddles are also understood as part of human creativity, but somehow no major importance has been placed on colours in riddle texts. The percentage of riddles with references to colours is small and the variety of colours that are included is rather limited. This finding could be interpreted as a fact that colour seemed to be a too obvious characteristic to be used in riddles and the answer would be too easy to guess, therefore people avoided explicitly revealing such an important piece of information. Instead, riddles used different descriptions, more misleading ones that were focused on other characteristics and acts, which suggests that all other characteristics were more important. Colours were used less commonly as they made the riddling process too easy and hence not sufficiently engaging and challenging.

